

PRIJSVRAAG 2013

TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

TE HAARLEM

In het kader van de ruim 200-jarige traditie van Teylers Stichting om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, hebben Directeuren van Teylers Stichting en de leden van Teylers Tweede Genootschap besloten voor het jaar 2013 een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp uit de wetenschapsgeschiedenis.

ONDERWERP

Gevraagd wordt: een historische studie die illustreert hoe onderzoek naar natuurwetenschappelijke collecties bij kan dragen aan inzicht in de vorming, circulatie en consumptie van kennis.

TOELICHTING

Zoals de meeste historici baseren ook wetenschapshistorici hun onderzoek in de eerste plaats op schriftelijke bronnen, hetzij gepubliceerde bronnen zoals boeken en artikelen, hetzij ongepubliceerde zoals brieven en aantekeningen. De laatste decennia is er echter een toenemende aandacht voor de materiële cultuur van de wetenschap. De leidende gedachte hierbij is dat (verzamelingen van) materiële objecten een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de vorming van kennis en dat zij ons informatie kunnen verschaffen over wetenschappelijke ideeën en praktijken uit het verleden. Ook kunnen zij inzicht geven in de veranderende relaties tussen wetenschap en aangrenzende terreinen als kunst, nijverheid, onderwijs en sociabiliteit. Collectievorming is in dit verband een interessante thematiek. Die kan plaatsvinden door giften, veldwerk, nalatenschap, aankoop op veilingen, professionele handel, of uitwisseling van objecten. De hierbij betrokken netwerken kunnen weer inzicht geven in nog weinig bestudeerde vormen van kenniscirculatie. Interessant daarbij zijn tevens de transformaties die objecten ondergaan in het traject dat zij afleggen voor, tijdens en na de periode dat zij deel uitmaken van wetenschappelijke collecties. Zo ontleent ieder object een deel van zijn betekenis aan de ordening waaraan de collectie wordt onderworpen, zodat veranderende indelingen tevens iets veranderen aan de objecten zelf. Ook kan de functie van een object veranderen van die van een gebruiksvoorwerp in, bijvoorbeeld, die van een statussymbool, een onderzoeksobject, een didactisch instrument of een museaal object.

Studies van bovengenoemde aard bezitten veelal een interdisciplinair karakter daar zij zich begeven op het raakvlak van enerzijds de wetenschapsgeschiedenis en anderzijds de kunstgeschiedenis, museumgeschiedenis of economische geschiedenis. De collectie als object van onderzoek biedt aldus tal van mogelijkheden die de beschrijving van de objecten van de collecties zelf overstijgen.

Hier wordt uitdrukkelijk gevraagd naar een studie die aan de hand van een of meer concrete voorbeelden dergelijke mogelijkheden exploreert of illustreert. Het begrip natuurwetenschap mag hier breed worden opgevat, dat wil zeggen met inbegrip van wiskunde, geneeskunde en techniek. Wat betreft de collecties kan worden gedacht aan verzamelingen van materiële objecten als naturalia, preparaten, modellen, instrumenten, machines en illustraties. Daarbij kan het gaan om Kunst- und Wunderkammer, universitaire collecties of kabinetten, natuurhistorische, anatomische of wetenschapshistorische musea, tentoonstellingen, of particuliere verzamelingen.

BEANTWOORDINGSVORM

Het antwoord kan bestaan uit een langere studie in de vorm van een voor publicatie gereed geschrift of uit een aantal publicaties (die merendeels zijn verschenen gedurende de laatste drie jaren vóór 1 januari 2016 en waarvan de indiener de auteur of één der hoofdauteurs is), vergezeld van een voor de gelegenheid van de prijsvraag geschreven stuk dat nog niet is gepubliceerd en dat de eerdere publicaties in een ruimer wetenschappelijk kader plaatst.

PROCEDURE

Om voor beoordeling in aanmerking te komen, moeten de antwoorden vóór 1 januari 2016 in viervoud in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem). Inzendingen die na dat tijdstip binnen komen, zullen niet in behandeling worden genomen. Ingeleverde teksten dienen te zijn gesteld in het Nederlands, Frans, Duits of Engels. Ingevolge de bepalingen van het testament van Pieter Teyler van der Hulst, mogen de niet eerder in druk verschenen teksten niet de naam van de auteur vermelden: zij moeten anoniem worden ingeleverd, slechts ondertekend met een spreuk. De inzending dient tevens te bevatten een van diezelfde spreuk voorzien verzegeld couvert, met daarin een opgave van naam en adres van de schrijver.

BEOORDELING

De beoordeling vindt plaats door Teylers Tweede Genootschap, dat binnen vier maanden na de uiterste inleverdatum een voorstel omtrent bekroning zal doen aan Directeuren van Teylers Stichting. Dezen beslissen daarover binnen een maand; hun beslissing is onherroepelijk. Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna van de beslissing op de hoogte worden gebracht.

PRIJS

De prijs bestaat uit een gouden erepenning, geslagen op de stempels van het Tweede Genootschap. Deze penning zal tijdens een bijzondere bijeenkomst in Teylers Museum aan de bekroonde inzender(s) worden uitgereikt. Van deze gelegenheid zullen vakbladen en pers, eventueel ook andere belanghebbende personen en instanties, tijdig worden verwittigd.

PUBLICATIE

De bekroonde inzending zal door de auteur zelf worden gepubliceerd, onder vermelding van de bekroning door Teylers Stichting. Stichting en Genootschap kunnen overwegen hierbij behulpzaam te zijn.

INLICHTINGEN

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van het Genootschap (zie onder). Redacties van tijdschriften en andere instanties die de aandacht van hun lezers willen vestigen op deze prijsvraag (maar het bovenstaande niet integraal afdrukken), wordt dringend verzocht in hun berichtgeving met nadruk te wijzen op de wenselijkheid dat potentiële inzenders het prijsvraag-programma consulteren, opdat zij kennis nemen van alle bovenvermelde bepalingen. Daartoe kan een exemplaar van het formulier worden aangevraagd bij de secretaris. Over erflater Pieter Teyler van der Hulst, over Teylers Stichting en de daarbij behorende instellingen als de beide genootschappen, het museum en het hofje leze men *'Teyler' 1778-1978* (Haarlem 1978) en *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006).

LOPENDE PRIJSVRAGEN

- prijsvraag-2011 (kunstgeschiedenis): over beeldmateriaal als belangrijke bron voor de geschiedbeoefening
- prijsvraag-2012 (munt- en penningkunde): over eremetaal in de landsheerlijke tijd, republiek en koninkrijk

De voor bovenstaande prijsvragen uitgeschreven programma's (met nadere toelichting) zijn te verkrijgen bij de secretaris van Teylers Tweede Genootschap.

SECRETARIS VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

a.pol@arch.leidenuniv.nl

INZENDINGEN

Inzendingen dienen voor 1 januari 2016 in bezit te zijn van:
Directeuren van Teylers Stichting, Spaarne 16, 2011 CH Haarlem

LEDEN VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

prof. dr W. van Anrooij, hoogleraar Nederlandse letterkunde tot 1800, Universiteit Leiden

prof. dr F.H. van Lunteren, hoogleraar wetenschapsgeschiedenis, Universiteit Leiden

drs A. Pol, oud-conservator Koninklijk Penningkabinet, Leiden

dr ir W. van Saarloos, directeur Stichting Fundamenteel Onderzoek der Materie, Utrecht

prof. dr N.C.F. van Sas, hoogleraar geschiedenis na 1750, Universiteit van Amsterdam

prof. dr I.M. Veldman, emeritus hoogleraar kunstgeschiedenis van de vroegchristelijke tijd tot ca. 1850, Vrije Universiteit, Amsterdam

prof. dr L.E.M. Vet, directeur Nederlands Instituut voor Ecologie & bijzonder hoogleraar evolutionaire ecologie, Wageningen Universiteit

erepenning Teylers Tweede Genootschap (goud, 72 mm, ca. 120 g, 14 karaat);

stempels door J.G. Holtzhey, 1778:

— onder het stralende alziend oog van de Voorzienigheid zijn verenigd de Natuurkunde met wereldbol en passer, de Dichtkunst met lier, de Geschiedkunde met boek, de Tekenkunst met penseel en palet en de Penningkunde met tableau met penningen; OMNES ARTES QVAE AD HVMANITATEM PERTINENT HABENT QVODDAM COMMVNE VINCVLVM (alle wetenschappen, die op de menselijke beschaving betrekking hebben, hebben een zekere band gemeen)

— binnen een lauwerkrans DOCTRINAE PRAEMIVM EX TESTAMENTO PETRI TEYLER V D HVLST HARLEMENSIS NATI DIE XXV MARTII MDCCII DEFVNCTI DIE VIII APRILIS MDCCLXXVIII (wetenschapsprijs volgens de uiterste wil van Pieter Teyler van der Hulst te Haarlem, geboren 25 maart 1702, overleden 8 april 1778)